

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument Praktijkopdracht over het hele lesboek

Naam cursist:

Startdatum:

E 02.01 Opdracht 1: een paard kiezen.

Kies, als mogelijk in overleg met het leerbedrijf, een paard uit; houdt daarbij rekening met de voorwaarden zoals omschreven onder het kopje “waarmee” op de kaart E 02.01

Op deze pagina plak je een paar duidelijke foto's van het paard. Van voor en achter, en van het paard van links en rechts opzij gezien. Vul de gegevens van dit paard op de volgende pagina in.

Plak hier foto's v/h observatiepaard.

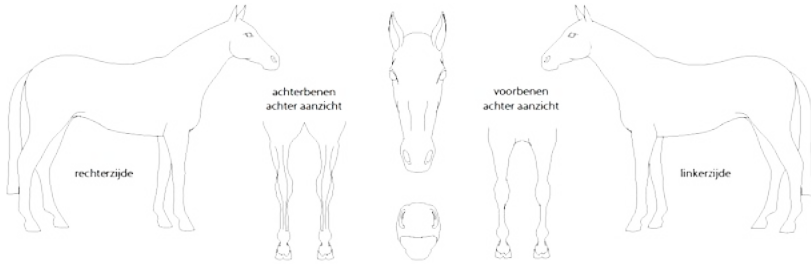

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Signalement	
Naam	
Chipnummer	
Ras	
Geboortedatum	
Geslacht	
Aftekeningen	
Bijzonderheden	
Opmerkingen	
Heb je niet alle opdrachten met hetzelfde paard uitgevoerd, geef hiernaast dan aan voor welke opdrachten je een ander paard hebt gebruikt.	

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig!!!

E 02.01 Opdracht 2: JOUW EIGEN stal ethogram maken, jouw EIGEN lijst met gedragingen opstellen.

Ga achter je laptop / computer zitten en bedenk zo veel mogelijk verschillende onderdelen van het gedrag van een paard OP STAL. Beschrijf het gedrag SMART in onderstaande tabel.

Geef alle gedragingen die je bedacht hebt vervolgens een handige afkorting van 2 of 3 letters.

- a Let op dat de gedragingen altijd onderscheidend zijn (dus dat je altijd hetzelfde gedrag hetzelfde noemt en het niet kan verwarren met een ander gedrag) (bv 'oren zijwaarts' en 'oren wisselen van voor naar achter' gaan niet echt samen).
- b Let op dat je aan het gedrag geen interpretatie of menselijke emotie toedicht, schrijf bijvoorbeeld niet 'hij kijkt boos' of 'zij is jaloers' (antropomorfisme)
- c Hou het simpel, anderen (je leidinggevende en je collega's) moeten het eenvoudig kunnen begrijpen en eventueel kunnen herhalen.
- d Zorg dat je altijd bij de digitale versie van je lijst kunt b.v. via je tablet of telefoon.
- e Met de kolom Tijd/Frequentie doe je in deze opdracht nog niets.

Omschrijving gedragselement	Afkorting voor het gedragselement	TIJD (T) of Frequentie (F) of (T/F)

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Omschrijving gedragselement	Afkorting voor het gedragselement	TIJD (T) of Frequentie (F) of (T/F)

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 02.01 Opdracht 3

Nu heb je al een hele lijst met gedragselementen en afkortingen (codes) gemaakt. Ga met deze lijst 10 minuten bij de stal van je observatiepaard zitten. Observeer en **registreer** AL het gedrag door elke keer als je het paard bijvoorbeeld ziet schrapen de door jouw daarvoor gekozen afkorting/**code te noteren**. Staart zwiepen, orenspel? Lopen, eten? Hoeveel van je eigen codes ken je al uit je hoofd en kan je deze dan net zo snel opschrijven als het paard ze laat zien???

Code gedrag	Code gedrag	Code gedrag	Code gedrag

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig!!!

E 02.01 Opdracht 4: tijd of frequentie noteren? Gebruik hiervoor de meest rechterkolom uit het door jou zelf gemaakte ethogram uit opdracht E 02.01 opdracht 2.

Geef in jouw ethogram (E 02.01 opdracht 2) per element de voorkeur aan voor de meting in tijd of de meting in frequentie of kunnen in bepaalde gevallen beide informatie dragen?

E 02.01 Opdracht 5: jouw ethogram (uit E02.01 Opdracht 2) aanvullen met gedrag dat je observeert in paddock (stapmolen of loopstal) en weide (indien mogelijk).

- 1 Neem je zelfgemaakte ethogram mee.
- 2 Observeer nu het paard dat je eerder al op stal bestudeerd hebt maar doe het nu in de paddock (desnoods als hij niet in de paddock kan observeer je het paard los lopend in een rijbaan).
- 3 Vul je lijst aan met andere de gedragingen die je op stal niet gezien hebt en alleen in een paddock (of rijbaan) kunnen voorkomen.
- 4 Het zou heel mooi zijn als je paard ook met andere paarden samen staat (in paddock, loopstal en/of wei) dat je dat ook kan observeren en je ethogram kan aanvullen met sociale gedrags- elementen.
- 5 Als dat niet kan met het paard dat je uitgekozen hebt, kijk en vraag of je het gedrag van andere paarden / pony's die wel samen staan mag observeren.
- 6 Vul je ethogram aan. Maak je eigen afkortingen (codes) voor de nieuwe gedragselementen en noteer die in je eigen ethogram. Geef ook gelijk aan of je dit gedragselement in tijd of frequentie wilt meten.

E 02.01 Opdracht 6

- 1 Ga 10 minuten bij de sociale groep van 'jouw' paard zitten en oefen het noteren van gedragselementen. Probeer zoveel mogelijk gedragselementen te herkennen en snel op te schrijven, op dezelfde wijze als in E 02.01 opdracht 3 maar nu van alle paarden waar je naar kijkt samen.

E 02.01 Extra opdracht: contacten/vriendschappen noteren

Wanneer je een gedragselement in je lijst opneemt voor paarden die "samen staan" kun je dan na een aantal observaties aangeven welke paarden elkaar vaker opzoeken en welke paarden elkaar nooit opzoeken?

Observeer een groep van 4 of meer paarden voor de duur van 30 min op de paddock. Geef elke 2 minuten (gebruik een stopwatch) aan welke paarden samen staan (turven mag ###).

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 02.01.01 Opdracht 1: jouw eigen ethogram vergelijken met het aangepaste Basis Ethogram voor paarden. Welke dingen vallen je op? Wat is het verschil tussen jou ethogram en het ethogram dat al voor jullie gemaakt is?

Noteer hier je antwoorden;

-
-
-
-
-
-
-
-

E 02.01.01 Opdracht 2 Hoe lang of hoe vaak?

Vergelijk je eigen bevindingen uit je eigen zelfgemaakte ethogram met wat er staat in het Basis Ethogram. Zat je meestal goed? Of niet?

Noteer hier je antwoorden:

-
-
-
-
-
-
-

E 02.01.01 Opdracht 3 Elementen die samen een hoofdstuk vormen.

In het Basis Ethogram E 02.01.01 zijn een aantal rijen in de tabellen grijs gearceerd.

Zoek op het internet wat plaatjes of filmpjes van de gedragingen die in die gearceerde vlakken genoemd worden.

Voeg deze toe (op losse A4 of digitaal) aan je Werkboek Gedrag Paard

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 02.01.01 Opdracht 4 Tijdsbesteding noteren

Voor het beoordelen van de tijdsbesteding van het paard worden meestal een aantal gedragingen samen genomen, in het Basis Ethogram staan die in blauw en meestal met een code met DRIE hoofdletters.

Gebruik de codes uit Basis Ethogram E 02.01.01 Tabel 5 Tijdsbestedings ethogram

In de laatste tabel, helemaal onderaan deze kaart, staat een tabel met alleen blauwe 'time budget' codes = tijdsbestedingsethogram. Gebruik voor het noteren van de gedragingen de afkortingen / codes uit tabel 5 en observeer jouw observatie paard op stal voor 3 x 10 min op verschillende momenten van de dag. Noteer waar het paard tijd aan besteed en hoe vaak of hoe lang hij dit precies doet. Gebruik een stopwatch. Je kunt het paard ook 3 x 10 min filmen en de data van het filmpje 'scoren'. Voordeel is dat je een film eventueel kunt pauzeren en versnellen of vertragen.

Voorbeeld voor het noteren van Tijdsbesteding:

Datum en tijd: Wie observeert: Welk paard/paarden; Wat observeer je: tijdsbesteding			
Afkorting voor het gedragselement uit E 02.01.01 tabel 5.	(T) of (F) of (T/F)?	Noteer de tijd(en) die het paard besteed aan dit gedragselement...	Noteer (turf) hoe vaak het paard dit gedrag laat zien b.v. ###-###-###

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 02.01.01 Opdracht 5: ethogram gebruiken voor speciaal doel

- 1 Je hebt al in E 02.01 je eigen basis ethogram gemaakt. Bedenk nu een gedragsprobleem waarvoor je een paard (weer naar keuze en in overleg) regelmatig moet observeren om te kijken hoe het 'probleemgedrag' zich manifesteert. Wat gebeurt er precies, wordt het beter of slechter?>
- 2 Dat kan bv zijn dat een paard kreupel is en je wil weten of hij het been meer of minder gaat belasten, of dat er steeds mest in de waterbak zit, en je wil weten waarom.

Voor complexere problemen heb je vaak aanvullende gedragselementen nodig om specifiek dit probleem te volgen in de tijd. Stel een paard reageert defensief (omdraaien, tanden ontbloten, oren plat) als iemand de box binnen gaat. Bij wie reageert het paard zo, zijn er ook mensen waar het paard niet zo op reageert, wat doen die mensen anders???

Bedenk een (echt) probleem en probeer daarbij te bedenken welke gedragselementen je nodig hebt (of moet maken). Wil je weten of het paard minder kreupel wordt aan rechts voor, dan heb je een element nodig dat zegt; (het paard brengt minuten (geen) gewicht op rechter voorbeen).

Door regelmatig (b.v. 2 x daags, maar afhankelijk van je vraag) een moment (b.v. 5 min) te kiezen waarop je het paard observeert en specifiek op de door jouw gekozen gedragselementen let om het gedrag en de ontwikkeling ervan in de tijd te volgen kun na een paar dagen vaak al concreet met data aangeven of een probleem verergert, verbetert of stabiel te noemen is. Gebruik een stopwatch. Eerst filmen en thuis "scoren" mag ook.

Noteer je bevindingen (van een aantal dagen), **welke conclusie kan je trekken uit deze data?**

Datum en tijd: Wie observeert: Welk paard/paarden; Wat observeer je precies:			
Afkorting voor het gekozen gedrags-element	(T) of (F) of (T/F)?	Noteer de tijd die het paard besteed aan dit gedragselement of ...	Noteer (turf) hoe vaak het paard dit gedrag laat zien b.v. ###-###-###

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 02.02 Opdracht 1 Tijdbesteding registreren (met een op wetenschap gebaseerde methode)

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdracht nauwkeurig!!!
Eventuele bijzonderheden (neem een leeg blad voor extra aantekeningen)

Gebruik de **blauwe** gedragingen uit het Basis Ethogram E 02.01.01 tabel 5.

Print voor **elke** observatie in deze opdracht (2 x 6 = 12 totaal voor 1^e helft stage) een nieuw (zie volgende pagina) **Scoreformulier Tijdbesteding in Puntobservatie** bij E 02.02 opdracht 1

Noteer om de 20 seconden wat het paard volgens jou aan het doen is op het onderstaande **Scoreformulier Tijdbesteding in Puntobservatie bij E 02.02 opdracht 1**

Vervolg E 02.02 opdracht 1: breng de data uit de 12 scoreformulieren in % over naar onderstaand Observatie protocol.
Hoe? voor rekenmethode zie Lesboek E 02.02.

Na het invullen van E 02.02 Observatie protocol opdracht 1 ga je verder met het invullen van de vragenlijst behorend bij E 02.02 opdracht 1.

Herhaal deze opdracht in de tweede helft van je stage (minstens enkele weken later).
Zorg ervoor dat ook dan de observaties op dezelfde tijdstippen onder dezelfde omstandigheden plaatsvinden anders is de data niet met elkaar te vergelijken.

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 02.02 opdracht 1: Observatie opdracht TIJDSBESTEDING op stal en in paddock (stapmolen)

Scoreformulier Tijdsbesteding in Puntobservatie bij E 02.02 opdracht 1 (3 pag totaal)

> Wie doet de observatie:

> Datum en tijd:

> Naam paard:

> **Locatie observatie/paard:**

- Stal
- Paddock
- Stapmolen
- Elders, namelijk:

> **Welke observatie:**

- Voor krachtvoer
- Na krachtvoer
- Voor ruwvoer
- Na ruwvoer
- Controle
- Anders, namelijk:

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Vervolg Score formulier bij E 02.02 opdracht 1

Tijd	Gedragscode op	Andere gedragingen tussen punt observaties
00' 00"		
00' 20"		
00' 40"		
01' 00"		
01' 20"		
01' 40"		
02' 00"		
02' 20"		
02' 40"		
03' 00"		
03' 20"		
03' 40"		
04' 00"		
04' 20"		
04' 40"		
05' 00"		

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

05' 20"		
05' 40"		
06' 00"		
06' 20"		
06' 40"		
07' 00"		
07' 20"		
07' 40"		
08' 00"		
08' 20"		
08' 40"		
09' 00"		
09' 20"		
09' 40"		
10' 00"		

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Observatie protocol E.02.02. opdracht 1 – tijdbesteding - 1e deel stage						
DATUM 1e observatiedag	Controle	Voor kv	Voor rv	Na kv	Na rv	Paddock
Eten ruwvoer						
Eten krachtvoer						
Rusten (alle vormen)						
Lopen						
Omgeving onderzoeken						
Lichaamsverzorging						
Afwijkend / ongewenst gedrag						
Fysiek sociaal gedrag (direct contact)						
Onrust gedrag						
Overig						
DATUM 2e observatiedag	Controle	Voor kv	Voor rv	Na kv	Na rv	Paddock
Eten ruwvoer						
Eten krachtvoer						
Rusten (alle vormen)						
Lopen						
Omgeving onderzoeken						
Lichaamsverzorging						
Afwijkend / ongewenst gedrag						
Fysiek sociaal gedrag (direct contact)						
Onrust gedrag						
Overig						

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Vragen observatie opdracht Tijdsbesteding E 02.02 bij opdracht 1
Wat valt je op in verschillen in tijdsbesteding op stal tussen voor het voeren en na het voeren?
Antwoord vlak
Wat valt je op in verschil in tijdsbesteding tussen een "controle tijd" en de tijdsbesteding rond het voeren?
Antwoord vlak
Wat is je opgevallen in de gedragingen tussen de punt waarnemingen door?
Antwoord vlak
Denk je dat je paard zich "happy" voelde tijdens de observaties, licht toe waarom je dat denkt?
Antwoord vlak
Wat zou je de stal eigenaar / manager kunnen voorstellen om het leven van je paard meer aan te passen aan zijn basis behoeften ? (...als je vindt dat dat nodig is; als je vindt dat het allemaal ok is voor het paard dan aangeven waarom je dat vindt)
Antwoord vlak
Wat zou je kunnen voorstellen om anders te doen?
Antwoord vlak

Herhaal deze observatie opdracht TIJDBESTEDING in de tweede helft van je stage met E 02.02 tabel 2.

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Observatie protocol E.02.02 vervolg opdracht 1 – Tijdbesteding - 2e deel stage						
DATUM	Controle	Voor kv	Voor rv	Na kv	Na rv	Paddock
Eten ruwvoer						
Eten krachtvoer						
Rusten (alle vormen)						
Lopen						
Omgeving onderzoeken						
Lichaamsverzorging						
Afwijkend / ongewenst gedrag						
Fysiek sociaal gedrag (direct contact)						
Onrust gedrag						
Overig						
DATUM	Controle	Voor kv	Voor rv	Na kv	Na rv	Paddock
Eten ruwvoer						
Eten krachtvoer						
Rusten (alle vormen)						
Lopen						
Omgeving onderzoeken						
Lichaamsverzorging						
Afwijkend / ongewenst gedrag						
Fysiek sociaal gedrag (direct contact)						
Onrust gedrag						
Overig						

kv = krachtvoer, rv = ruwvoer.

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 02.02 Opdracht 2; Specifieke gedragingen op stal / paddock

Nodig: Scoreformulier bij E 02.02 opdracht 2 (zie onder), Basisethogram E 02.01.01, stopwatch of Easy Tag, Voor omschrijving opdracht zie Lesboek E 02.02.

Begin met het invullen van onderstaande vragen. Vul dan je Scoreformulier in en breng de verworven data over naar het Observatieprotocol E 02.02 bij opdracht 2.

E 02.02 opdracht 2 Vragenlijst bij Specifiek gedrag observeren
Je gekozen vraagstelling die je gaat beantwoorden:
Antwoord vlak
Beschrijf de gedragingen die je gaat gebruiken
Antwoord vlak
Verantwoord de locaties en tijden die je gaat gebruiken
Antwoord vlak

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Scoreformulier E 02.02 Opdracht 2; Specifieke gedragingen op stal / paddock In Puntobservatie bij E 02.02 opdracht 2 (3 pag totaal)

> Wie doet de observatie:

> Datum en tijd:

> Naam paard:

> **Locatie observatie/paard:**

- Stal
- Paddock
- Stapmolen
- Elders, namelijk:

> **Welke observatie:**

- Voor krachtvoer
- Na krachtvoer
- Voor ruwvoer
- Na ruwvoer
- Controle
- Anders, namelijk:

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Vervolg Score formulier bij E 02.02 opdracht 3

Tijd	Gedragscode op	Andere gedragingen tussen punt observaties
00' 00"		
00' 20"		
00' 40"		
01' 00"		
01' 20"		
01' 40"		
02' 00"		
02' 20"		
02' 40"		
03' 00"		
03' 20"		
03' 40"		
04' 00"		
04' 20"		
04' 40"		
05' 00"		

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

05' 20"		
05' 40"		
06' 00"		
06' 20"		
06' 40"		
07' 00"		
07' 20"		
07' 40"		
08' 00"		
08' 20"		
08' 40"		
09' 00"		
09' 20"		
09' 40"		
10' 00"		

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Observatie protocol E.02.02.- opdracht 2 – specifiek gedrag - 1e deel stage					
DATUM	Locatie	Gedrag	Gemiddelde duur	Gemiddelde frequentie	Opmerkingen
DATUM	Locatie	Gedrag	Gemiddelde duur	Gemiddelde frequentie	Opmerkingen
Observatie E 02.02 opdracht 2 – specifiek gedrag - 2e deel stage					
DATUM	Locatie	Gedrag	Gemiddelde duur	Gemiddelde frequentie	Opmerkingen

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

DATUM	Locatie	Gedrag	Gemiddelde duur	Gemiddelde frequentie	Opmerkingen

Vragen bij observatie Specifiek gedrag E 02.02 opdracht 2

Wat valt je op in de gemeten waarden?

Antwoord vlak

Is je vraagstelling beantwoord?

Antwoord vlak

Wat zou je de volgende keer anders doen om je vraag te beantwoorden?

Antwoord vlak

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Opdracht 3; Observeren tijdens poetsen / opzadelen

NB voor deze opdracht kun je GEEN EasyTag gebruiken

Nodig:

Basis Ethogram tabel 4 "Paard – Mens interactie"

In E 00 Werkboek Gedrag Paard: het E 02.02 Scoreformulier 3, observeren tijdens poetsen, zadelen (4 x printen)

In E 00 Werkboek Gedrag Paard: E 02.02 Observatieprotocol 3 behorend bij E 02.02 opdracht 3.

Volg de aanwijzingen in kaart E 02.02 opdracht 3.

Vul de vragenlijst in E 00 Werkboek Gedrag Paard onder Vragen observatie opdracht Paard – Mens interactie E 02.02 bij opdracht 3.

Herhaal deze observatie nog 3x (totaal 2x tijdens 1e en 2x tijdens het 2e deel van de stage). Zorg ervoor dat je alle observaties op de zelfde dag van de week en dezelfde tijd van de dag doet, anders is de data niet vergelijkbaar.

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Scoreformulier E 02.02 Opdracht 3; Paard – Mens Interactie bij E 02.02 opdracht 3 (3 pag totaal)

- > Wie doet de observatie:
- > Datum en tijd:
- > Naam paard:

> **Locatie observatie/paard:**

- Stal
- Paddock
- Stapmolen
- Elders, namelijk:

> **Welke observatie:**

- Voor krachtvoer
- Na krachtvoer
- Voor ruwvoer
- Na ruwvoer
- Controle
- Anders, namelijk:

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Vervolg Score formulier bij E 02.02 opdracht 3

Tijd	Gedragscode op	Andere gedragingen tussen punt observaties
00' 00"		
00' 20"		
00' 40"		
01' 00"		
01' 20"		
01' 40"		
02' 00"		
02' 20"		
02' 40"		
03' 00"		
03' 20"		
03' 40"		
04' 00"		
04' 20"		
04' 40"		
05' 00"		

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

05' 20"		
05' 40"		
06' 00"		
06' 20"		
06' 40"		
07' 00"		
07' 20"		
07' 40"		
08' 00"		
08' 20"		
08' 40"		
09' 00"		
09' 20"		
09' 40"		
10' 00"		

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Observatie protocol E.02.02.opdracht 3 – Paard Mens interactie - 1e deel stage					
DATUM	situatie	Gedrag_mens	=> of <=	Gedrag_paard	opmerkingen
DATUM	situatie	Gedrag_mens	=> of <=	Gedrag_paard	opmerkingen

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Observatie protocol E. 02.02 opdracht 3 – Paard Mens interactie - 2e deel stage					
DATUM	situatie	Gedrag_mens	=> of <=	Gedrag_paard	opmerkingen
DATUM	situatie	Gedrag_mens	=> of <=	Gedrag_paard	opmerkingen

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Vragen observatie opdracht Paard – – Mens interactie E 02.02 bij opdracht 3

Wat valt je op?

Antwoord vlak

Waar zou je op letten als je dit nog een keer moet doen?

Antwoord vlak

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Eerste indruk		
E 03.01 Lichaamsgewicht Silhouetbeoordeling	Tekenen het afwijkende silhouet binnen of buiten het normale silhouet 	
Gewicht berekenen	$(\underline{\hspace{2cm}} \text{ cm})^2 \times (\underline{\hspace{2cm}} \text{ cm}) = \underline{\hspace{2cm}} \text{ kg}$ 11 900	
Body Conditie Score	Voedingstoestand 1 2 3 4 5 6	Omschrijving:
	Hals en manenkam 1 2 3 4 5 6	Omschrijving:
	Rug en ribben 1 2 3 4 5 6	Omschrijving:
	Bekken 1 2 3 4 5 6	Omschrijving:
Eindbeoordeling BCS		

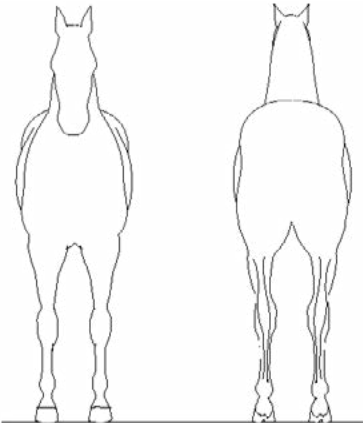

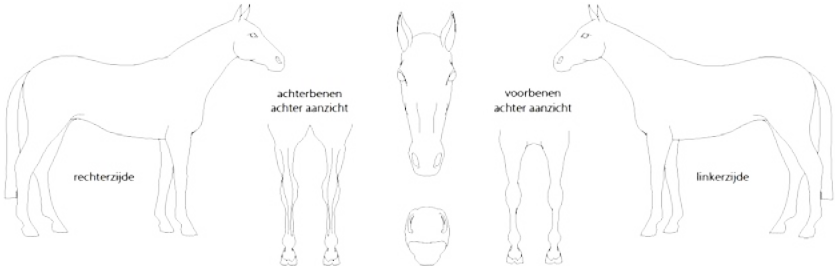

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
 Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 03.02 Bespiering		Omschrijving bijzonderheden en spierspanning:
-------------------------------------	---	---

E. 03.03 Vachtkwaliteit	
	Omschrijving algemeen:
	☐ - witte haren:
	☐ - drukking/bulten:
	☐ - wonden/wondjes:
	☐ - jeukindicatie:
	☐ - turgor:

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 03.04 Mondslimvlies	☐ - roze ☐ - wit/bleek ☐ - rood ☐ - paars ☐ - gelig
	Bijzonderheden:
CRT	☐ - reactietijd binnen 1 seconde normaal ☐ - anders, namelijk:

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

<p>E 03.05 Neusuitvloeijing</p>	<p>☐ - geen uitvloeijing ☐ - uit één neusgat ☐ - uit twee neusgaten</p> <p>-----</p> <p>☐ - helder ☐ - troebel ☐ - bloederig (!)</p> <p>-----</p> <p>☐ - waterdun ☐ - dik ☐ - schuimend ☐ - stinkend (!) ☐ - met voedseldelen (!)</p> <p>(!) = ONMIDDELIJK DIERENARTS WAARSCHUWEN</p>
	<p>Ondernomen actie:</p>

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 03.06 Eten/voer	Rantsoen ruwvoer / 24 uur:	Rantsoen krachtvoer / 24 uur:
	Kg hooi	Kg onderhoudsbrok
	Kg kuil-/voordrooggras	Kg sportbrok
	Kg maissilage	Kg muesli (met kruiden)
	Kg ...	Kg ...
	Kg ...	Kg ...
	Uur gras op schrale wei	
	Uur gras op normale/rijke Wei	
Tijdstippen per dag (indien meer nodig zijn bij maken)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Interval tijd tussen voerbeurten	1 – 2 uur 2 – 3 uur 3 - 4 uur 4 - 5 uur 5 - 1 uur	1 – 2 uur 2 – 3 uur 3 - 4 uur 4 - 5 uur 5 - 1 uur

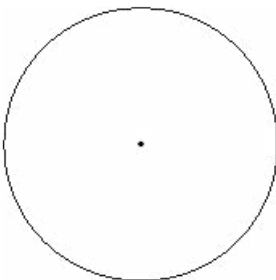

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

Hoeveel eetbaar ruwvoer nog over na maaltijd	1 2 3 4 5	
Bereken hoe lang het paard zonder ruwvoer is tussen ieder voer moment.	1 – 2 uur 2 – 3 uur 3 - 4 uur 4 - 5 uur 5 - 1 uur	Wat betekent dit voor de speeksel productie?
Tijdsbesteding eten	Geef aan hoeveel tijd wordt besteed aan eten (hele cirkel = 100%)	Geef aan hoe je tot het resultaat bent gekomen en wat vind je ervan:
Wat heb je gedaan / voorgesteld om een eventueel gevonden afwijking met de richtlijnen (=fysiologische behoeften in dit geval) te verbeteren?		

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 03.07 Drinken	Omschrijving:
----------------------------	---------------

E 03.08 Mesten	Plattegrond: Mestplaatsen in box:	Mestplaatsen in weide/paddock:
---------------------------	-----------------------------------	--------------------------------

E 03.09 Urine	Omschrijving:
--------------------------	---------------

E 03.10 PAT-waardes	Pols:	Ademhaling:	Temperatuur:
--------------------------------	-------	-------------	--------------

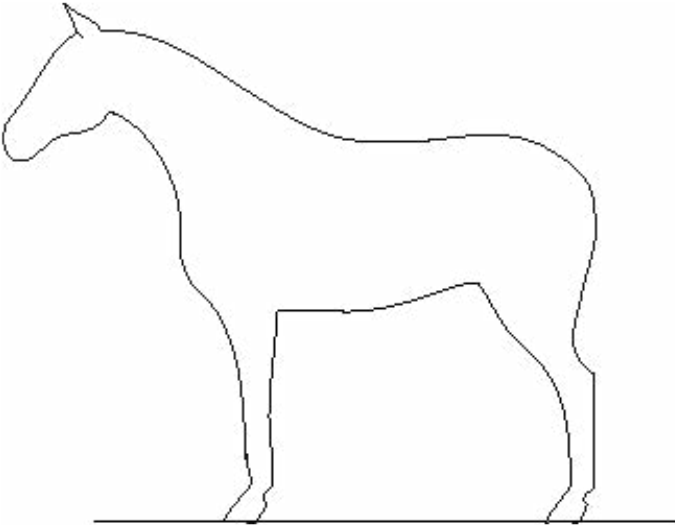

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E. 04 Afwijkend gedrag	
E 04.01 Afwijkende houding	Teken in het plaatje de voorkeurshouding en gewichts-verdeling over 4 benen (zonder ruiter)
Omschrijf de houding:	In weide/paddock (met andere paarden):
	Op stal/box:
	Onder de ruiter:

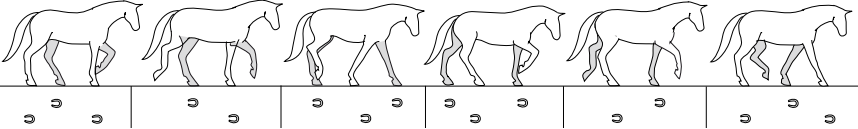
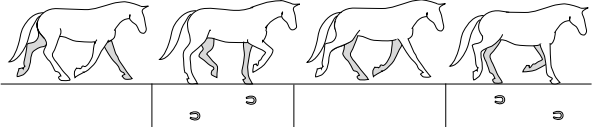

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
 Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 04.02 Afwijkende bewegingen	
Fysieke problemen	<p>Geef aan welk been NIET of MINDER belast wordt:</p> <p>STAP omschrijving:</p> <p>Onbelast:</p> <p>Belast:</p>
	<p>Geef aan welk been NIET of MINDER belast wordt:</p> <p>DRAF omschrijving:</p> <p>Onbelast:</p> <p>Belast:</p>
Stereotiep Gedrag	<p>☐ - weven / boxlopen / ijsberen</p> <p>☐ - kribbebijten / luchtzuigen</p> <p>☐ - Zelfbeschadigend gedrag</p> <p>☐ - anders namelijk:</p>
	<p>Vul hieronder het betreffende aantal paarden in de hele stal met stereotiep gedrag in:</p> <p>Totaal aantal paarden op stal:</p> <p>☐ - weven / boxlopen / ijsberen _____</p> <p>☐ - kribbebijten / luchtzuigen _____</p> <p>☐ - Zelfbeschadigend gedrag _____</p> <p>☐ - anders namelijk: _____</p>

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 04.03	Stress en stresssignalen
E 04.03.01 Stress kentekenen Acuut	Gedrag: ☐ - ambivalent gedrag ☐ - oversprong gedrag ☐ - omgericht gedrag ☐ - schrapen ☐ - stampen
	Omschrijving wel- en waarom stressgedrag:

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 04.03.02 Stress kentekenen Chronisch	NB. dit gaat over de paarden die in 4.2 beschreven zijn
Als het geobserveerde paard een stereotypie vertoonde wat was de fase:	Eerste of tweede fase: ☐ - gedrag variabel, alleen in bepaalde context ☐ - gedrag qua vorm en uitvoering typerend voor het individu
Bij hoeveel paarden is het stereotiep gedrag op de huidige stal ontstaan en bij hoeveel was het gedrag al eerder aanwezig?	
Welke maatregelen worden getroffen op de huidige stal?	
Zijn er paarden die net begonnen zijn?	
Wat zou jij doen om ze te helpen?	
Hoe ga jij je stalgenoten uitleggen wat je gedaan hebt om te helpen? En vooral waarom. Leg ook uit of straffen ook helpt	

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

04.04	Pijn gerelateerd gedrag
	Gedragsveranderingen: ☐ - acute pijn: veranderingen in het bewegingspatroon en lichaamshouding ☐ - chronische pijn: veranderingen in de persoonlijkheid, apathie
	Fysiologische veranderingen: ☐ - acute pijn: verhoogde adem- /polsfrequenties en temperatuur, zweten ☐ - chronische pijn: vermageren, doffe vacht
	☐ - afwijkende spierspanning
	☐ - uitwijkbewegingen bij aftasten
	☐ - 'pijngezicht'(oren, neusgaten, ogen)

E 04.05	Angst kentekenen
	Mimiek: ☐ - gespannen mond en kaak ☐ - verlengde bovenlip ☐ - wijder geopende neusgaten en hoorbare in- en uitademing ☐ - rollende ogen (wit oogbol zichtbaar) ☐ - oorschelp naar achteren gericht (niet wisselend orenspel)
	Lichaamshouding: ☐ - gespannen spieren (stijf in het gaan) ☐ - aangekleemde staart of knik ☐ - nerveuze bewegingen ☐ - hoofd hoog

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, **UITPRINTEN** en per opdracht uit Lesboek invullen

Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

	<p>Verdere signalen:</p> <ul style="list-style-type: none">☐ - zweten☐ - verhoogde pols/ademhaling☐ - vaker mesten/plassen
	<p>Angst gerelateerde kentekenen en afweerreacties onder inwerking van ruiter;</p> <p>Kruis aan welke signalen je ziet:</p> <ul style="list-style-type: none">☐ - oren naar achter☐ - slaan met de staart☐ - Hoofdschudden☐ - tegen de teugel gaan / teugel uit de handen trekken☐ - zichtbare tanden/opgetrokken lippen☐ - open mond☐ - tandenknarsen
	<p>Ontspannings - en kentekenen van losgelatenheid onder inwerking van ruiter;</p> <p>Kruis aan welke signalen je ziet:</p> <ul style="list-style-type: none">☐ - "tevreden" gezichtsuitdrukking (ogen),☐ - wisselend orenspel☐ - gelijkmatig swingende rug☐ - gesloten kauwende mond, licht schuim rond het bit☐ - gedragen staart met rustig pendelende beweging☐ - zachtjes briesen
	<p>Welke gegevens miste je, en waarom?</p>

Ethologie = Gedragsleer

Lesboeken Paard 4

E 00 Werkboek Gedrag Paard, Invuldocument alle Praktijkopdrachten over hele map, UITPRINTEN en per opdracht uit Lesboek invullen
Volg de aanwijzingen uit het Lesboek Ethologie behorend bij deze opdrachten nauwkeurig.

E 04.06	Ongewenst aangeleerd gedrag
	Heeft jou paard enige vorm van ongewenst aangeleerd gedrag: O - geef aan wat:
	Zijn er andere paardenenige vorm van ongewenst aangeleerd gedrag

